

annex bij brief IB/2002/35312

1. Met betrekking tot uw vraag over de opportuniteit een verzoek om marktopening tot derde landen te richten bericht ik het volgende.
 - In de eerste plaats wijs ik erop dat de Commissie een initieel verzoek tot de VS heeft gericht om de hoger onderwijsmarkten voor buitenlandse providers open te stellen. Dit acht ik de meest urgente casus.
Ik verwacht niet dat verdere verzoeken tot marktopening ingediend zullen worden.
Ik acht het wel van groot belang dat Commissie en lidstaten meer strategisch en minder emotioneel nadenken over de relatie onderwijs en GATS. Het nagaan waar de offensieve belangen van de Gemeenschap en de lidstaten liggen lijkt mij van belang vanwege de versterking van de kennisinfrastructuur. Daarnaast dient ook meer aandacht besteed te worden aan doorwerking van globalisering op de nationale onderwijsstructuren, met name ten aanzien van de verhouding publiek en privaat domein.
 - Uw opmerking in de tweede alinea onderschrijf ik. Met dien verstande echter dat alvorens een dergelijk verzoek tot een derde land kan worden gericht, duidelijk moet zijn op welke terreinen zich concrete problemen voordoen en waar de diverse offensieve belangen zijn.
Het ligt thans niet in het voornemen dat Nederland het initiatief tot een dergelijk verzoek zal nemen. Dit vergt een nauwgezette marktanalyse. Deze is nu nog niet voorhanden

De onderhandelingen lopen zoals u terecht stelt via het artikel 133 comité. Doch betrokkenheid van de verantwoordelijke ministers van onderwijs bij de standpuntbepaling is essentieel. Ook dient er nauw contact te zijn tussen de verantwoordelijke en betrokken commissiediensten. Het mag niet zo zijn dat de commissiedienst die voor onderwijs verantwoordelijk is filosofeert over GATS, terwijl het Artikel 133 Comité de beslissingen neemt.

- Ten aanzien van het verzoek van de Gemeenschap aan de VS en de nadere onderbouwing met name ten aanzien van de offensieve/concrete belangen verwijs ik naar mijn brief.
2. Ten aanzien van uw vraag aangaande de issuepapers
Thans zijn vier issuepapers ingediend.
 - Verenigde Staten (document W23)
 - Nieuw Zeeland (document W93)
 - Australië (document W110)
 - Japan (document W137)

De papers van de VS, Australië en Nieuw Zeeland zijn sterk gericht op het bevorderen van een geliberaliseerde private onderwijsmarkt. Het document van Japan is meer gericht op samenwerking en versterking van kwalificatie/kwaliteitsstructuren mede in het belang van de lerende.
Ik acht het van belang op te merken dat alle documenten uitdrukkelijk wijzen op het belang van de publieke verantwoordelijkheid ten aanzien van onderwijs. GATS ondergraaft de publieke verantwoordelijkheid en taak van de overheid voor onderwijs derhalve in geen geval.

Binnenkort wordt binnen artikel 133 Comité gesproken over de diverse voorstellen. Een Nederlandse reactie op het terrein van onderwijsdiensten wordt hiertoe voorbereid.
Op een aantal punten geef ik u een reactie

- *Wegnemen van handelsbarrières*
Zowel het Australische en het Amerikaanse paper wijzen op het belang van het wegnemen van handelsbarrières. Het lijkt mij zinvol dat deze nader geanalyseerd worden. Als voorbeeld wijs ik op de visaproblematiek voor studenten afkomstig uit derde landen. Voorts wijs ik op de problemen die kenniswerkers (hoogopgeleiden/academici) uit derde landen ondervinden.
- *nomenclatuur*
Ten aanzien van de nomenclatuur zoals door Nieuw Zeeland voorgesteld, dient voorzichtigheid in acht te worden. Deze indelingen zijn gebaseerd op een internationaal aanvaard stelsel. GATS volgt internationale standaarden. Dus indien een land een wijziging van de standaard wenst, kan dat niet plaatsvinden via GATS, maar via de daartoe bevoegde internationale organisatie en volgens de spelregels die daarvoor gelden. Unesco (ISCED-levels) en OECD spelen hierin een rol. Het

onderbrengen van delen van vocational training onder adult education is zonder eerst onderhandelingen in die gremia gevoerd te hebben niet direct aan te bevelen. Uiteraard ben ik bereid om in deze discussie te participeren.

- *Kwaliteitsgaranties.*

- a) *Samenwerking op terrein van kwaliteitsgaranties*

Met name het Japanse document wijst op het belang van kwaliteitsgaranties en samenwerking tussen landen op dit terrein. Dit verdient nauwe aandacht.

- b) *De Lissabonconventie of een GATS-systeem?*

Expliciet verwijst u in uw brief naar de z.g. Lissabon-conventie (Convention on the recognition of qualifications concerning higher education in the european region. The European Treaty Series, n°165, Council of Europe - UNESCO joint Convention. Lisbon, 11 April 1997) en vraagt u naar de opvatting van de lidstaten over deze conventie.

Kwaliteitsgaranties zijn cruciaal De lerende/consument dient een adequate bescherming te krijgen; dit kan in ieder geval binnen de Unie voor wat betreft commercieel onderwijs via de consumentenbescherming. Daarmee zijn de onderwijsautoriteiten niet buiten spel gezet of worden zij verder niet betrokken in geval van onderwijs aangeboden door private onderwijsaanbieders. Het aanbieden van kwalitatief hoog onderwijs is zowel van individueel belang (de lerende) als van maatschappelijk belang. Ik verwijs hiervoor naar de Lissabon-doelstellingen.

Naar aanleiding van uw vraag over de mogelijkheid voor verdere ontwikkeling van de Lissabon conventie merk ik het volgende op. In potentie biedt deze Lissabon conventie mogelijkheden voor "consumentenbescherming". De vraag is evenwel of die conventie ook van toepassing zou kunnen zijn op private opleidingen. Dit vergt nadere studie en analyse en wellicht zou dat kunnen betekenen dat deze conventie zou moeten worden aangepast. Daarbij moet eveneens worden opgemerkt dat de Lissabon-conventie van toepassing is voor de Europese regio en het geen mondiaal verdrag is. Indien deze conventie een vorm van (consumenten)bescherming zou kunnen verstrekken, is dat een gedeeltelijke bescherming.

- c) *Bolognaproces*

Daarnaast loopt binnen Europa het Bolognaproces. In Nederland is een accreditatiesysteem van start gegaan. Op dit terrein vindt samenwerking met Vlaanderen plaats. Beoogd wordt om tot een gezamenlijk accreditatieorgaan te komen. Ook een dergelijk – bottom up - systeem biedt garanties ten aanzien van kwaliteit. Dit vanwege het maatschappelijk belang en het belang van de individuele student.

- *Doorwerking van internationale regelgeving op het nationale beleidsproces.*

Ik wens enkele kanttekeningen te plaatsen ten aanzien van de publieke taak van het onderwijs. Ook binnen de Unie is het acquis dat onderwijs, waaronder het hoger onderwijs als een publieke dienst wordt beschouwd en als zodanig door de staat wordt gefinancierd. Zie in dat verband de Commissiemededeling "diensten van algemeen belang in Europa" blz. 13, doc COM(2000) 580 def. Ook het Hof van Justitie heeft dit erkend in de zaak Humbel (C 262/86) van 1988.

In grote lijnen onderschrijf ik deze belangrijke overheidstaak, doch ik hecht er aan te benadrukken dat nationaal als internationaal ontwikkelingen gaande zijn die deze stelling nuanceren.

Internationalisering en globalisering hebben wel degelijk invloed op de nationale beleidsontwikkelingen. Ik wijs hierbij op de toenemende mate waarin publieke instellingen actief zijn op de commerciële markt, zowel nationaal als internationaal. Zoals bijvoorbeeld het verrichten van onderzoek ten behoeve van derden (bedrijfsleven, etc), het verzorgen van speciaal/gericht onderwijs, of het adviseren. Daarmee begeven deze publieke instellingen zich op de private markt, waarbij de marktregels van toepassing zijn, zoals EU-mededingingsregels of de EU bepalingen betreffende staatssteun. Omgekeerd valt een zelfde trend te signaleren: in toenemende mate bieden private instellingen regulier onderwijs binnen het nationale stelsel aan. Hierdoor ontstaat een grijs gebied van publiek/privaat. Dit zijn ontwikkelingen die nauwgezet gevolgd moeten worden. De Onderwijsraad zou hier meer aandacht aan dienen te besteden.

Overigens geschiedt veel hiervan buiten GATS om. Tijdens het OECD/VS forum te Washington is dit uitdrukkelijk bevestigd.

- 3. Overige vragen uit de annex bij uw brief

- De vraag of er vrees moet bestaan omtrent GATS heb ik reeds genoegzaam beantwoord.

- *Wordt er voldoende rekening gehouden met GATS-bepalingen.*

Boven heb ik reeds aangegeven dat GATS wel degelijk van invloed kan zijn op nationaal onderwijsbeleid. Ondanks het feit dat onderwijsbeleid een nationale aangelegenheid en bevoegdheid is, kunnen internationale bepalingen gewild of ongewild doorwerking hebben op nationale regelgeving

en beleid. Deze invloed kan afkomstig zijn vanuit GATS, maar ook vanuit de verdere doorwerking van de interne markt. Bij het vaststellen van nationaal beleid dient in een vroeg stadium met deze ontwikkelingen rekening te worden gehouden.

- *Relatie Unesco en GATS*

Hierop ben ik eerder in mijn reactie op ingegaan bij het onderwerp kwaliteitsgaranties.

- *Eventuele commitments op andere onderwijsterreinen*

Tot op heden zijn door de EG12 commitments aangegaan op het gebied van primair, voorgezet, hoger en volwassenenonderwijs. Op de restcategorie "other educational services" zijn daarentegen geen commitments aangegaan.

Dit is een gecompliceerde en niet eenduidig gedefinieerde categorie en het vergt een diepgaande analyse over de opportuniteit om op dit terrein commitments aan te gaan. Zinvol is om dit in een Onderwijsraad te bespreken